

SILÓZÁS A JÁRVÁNY IDEJÉN

Dr. Orosz Szilvia
Állattenyésztési
Teljesítményvizsgáló Kft.

Felelős vezetőként az a dolgunk, hogy higgadtan kezeljük a problémákat, példát mutassunk a kollégáknak, akik bíznak a tudásunkban, tapasztalatunkban, mérnöki megoldó képességünkben. De én most akkor is csak sírva tudom leírni ezen sorokat. Dinamikusan fejlődő telepek törtek derékba, keményen dolgozó kollégák erőfeszítése és élete munkája lett hiábavaló. A talpra állásban pedig csak reménykedni lehet, mert a szarvasmarha lassan fordul „termőre”.

Tehetünk róla? Biztonságban voltunk az elmúlt évtizedekben? Amit a szél hoz, ott a szerencse az egyetlen mentsvár. De egyébként betartottuk a higiéniai szabályokat, legalább azokat, amiket józan paraszti ésszel is jogosnak ítélnénk? Körbekerítettünk? A madarak hatékony távoltartása sikerült? Rendszeres kerék- és kocsifertőtlenítés volt? Az állatorvos és az inszeminátor hány telepet látott

el egy nap? Fekete-fehér öltöző van a bejáráshoz közel? Tiszta? A telepről telepre járó értékesítő kollégák fertőtlenített gumicsizmát vettek belépéskor? Vagy csak mosolyogtunk azokon, akik erre rákérdeztek. Azt gondolom, hogy az éberség elaludt az elmúlt évtizedekben a legtöbb telepen. Az enyém is. Az ár pedig nem kevés....

És közeledik a tavaszi betakarítási szezon, amikor teherautók hajtanak majd be a telepre több ezer tonna rozs-, olaszperje- és lucernazúzalékkal.

Az alábbi sorok nem csak az ország észak-nyugati részén lévő telepekhez szólnak. Lehet, hogy a cikk megjelenésének pillanatában már más országrészek is érintettek lesznek. De ha megkímél minket a járvány és lokalizálódik a két észak-nyugati megyében, akkor se felejtsük el, vigyáznunk kell a közel 4,5 millió fogékony gazdasági állatunkra (2023: 876 000 tejelő és húsmarha tehén, növendék és borjú; 922 000 juh és 2,56 millió sertés), értékeinkre, megélhetésünkre az egész országban. Kicsi az ország-viharos szelekkel jön a tavasz-messzire száll a por... Vegyük számba a kockázati tényezőket és jelentőségüket, hogy arra tudjunk figyelni, ami valóban fontos.

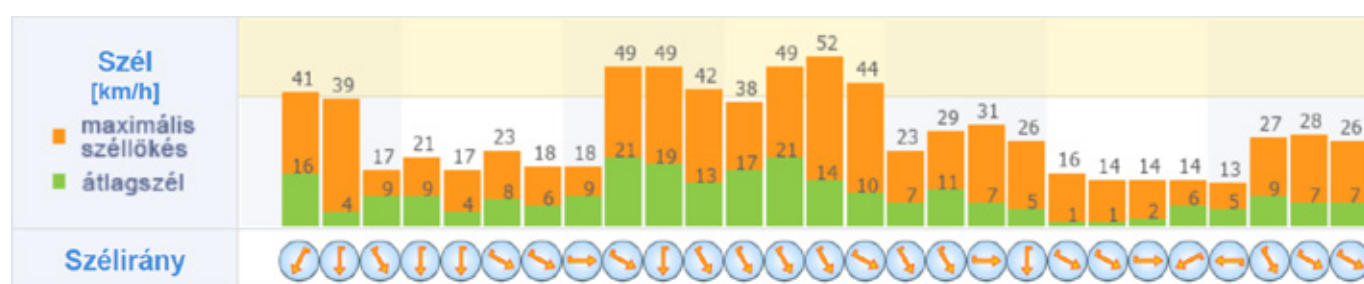
Lehet-e a szántóföldről a telepre beérkező fonnyasztott zúzalék fertőzött a ragadós száj- és körömfájás vírusával? IGEN. A szántóföldön

„fertőződött” zöld vagy fonnyasztott takarmány kockázati tényező (az ország észak-nyugati területein mindenképpen). A talaj és a por, valamint a nagy távolságot berepülő madarak, továbbá a fogékony vadon élő állatok (őz, gím- és dámszarvas, vaddisznó) egyaránt kockázatot jelentenek. Ez azonban kisebb kockázat (a két észak-nyugati megyét kivéve), mint a telepre belépő ember és a szállítójármű.

A vírust a szél is szállítja, így **a szántóföldi növényen lévő por és földszennyeződés** is tartalmazhat vírusokat. A nem fogékony állatok (pl. madarak) és a fogékony vadon élő állatok által szennyezett zöld növény is fertőző lehet, frissen és fonnyasztva egyaránt.

A különösen veszélyeztetett régióban, Győr környékén erős, időnként viharos szellőkések várhatóak április 2–8. között, melyek túlnyomórészt Szlovákia felől délkeleti irányba fújnak majd (forrás: HungaroMet). Ez sajnos fokozhatja a ragály kiterjedését és a szántóföldi növények vírusfertőzését a kaszálások előtt ebben a régióban, különösen hűvös időszakban. Később, április 15–30. között 13–23 °C csúcshőmérséklet várható északnyugaton. Májusban melegebb lesz az időjárás, ami a vírus életképességét csökkenti. Amikor a hőmérséklet kezd emelkedni (+25 °C fölé), a túlélés még gyengébb. Ez a vírus sem szereti a meleget. Sajnos azonban csak 56 °C felett pusztul el, ami normál körülmények között, még a depó belsejében sem fordul elő.

- Ezért a fonnyasztott zúzalékot le kellene hálózni a teherautón, hogy ne fújja szét a telepi utakon.
- A teherautókat ne töltsük színig, hogy minél kisebb legyen a szóródás.
- Ha nem lehet lehálózni, mert lelassítaná a betakarítást, akkor mi fog történni? Az autó fertőtlenítésére használt folyadék átitatja majd a felső 1–2 cm-es réteget, ez pedig segít a szóródás megelőzésében és vírusölő hatású. Ez a réteg az erjedést nem fogja korlátozni a kis súlyarány miatt. De mindenképpen alaposan keverjük, toljuk szét, a bendőnek ugyanis nem használ, ha a silódepóban kialakul egy vastagabb fertőtlenítőszeres réteg vagy góc.
- A telepen kívülre is silózhatsz, ha a legnagyobb vírusbiztonságra törekszünk. Ott azonban nincs silótér, tehát nagy lesz a veszteség- és a mikotoxin-kockázat a felszínen, valamint földszennyeződés a depó alján. Ráadásul minden nap be kell hoznunk a telepre a szilázst, ami utóerjedhet, többletköltség, többletmunka, és a szállítójármű folyamatos veszélyforrás elhúzódó járványhelyzetben. Ha a járvány lezajlik a silónyitásig, akkor „csak” a járulékos káros hatások fognak érvényesülni. Ebben az esetben nagyméretű, fedett takarmánykonyhát kell kialakítani a telepen.

Szerepet játszhatnak a vírus terjesztésében a ragályfogó tárgyak (pl. szállító járművek) és a (nem fogékony) ember is. Például a sofőrök: a kézre, ruházatra vagy lábbelire tapadt vírussal. Fertőzött, tünetmentes, de vírushordozó személy esetében még a kilélegzett levegő is fertőzhet.

- Ezért a szállítójárműveket le kell fertőtleníteni (oldalt, felül és a kerekeket is) a betakarítási szezon előtt, és ne menjenek más állattartó telep közelébe 3 nappal a betakarítás kezdete előtt. Továbbá betakarítás közben minden egyes belépéskor újra le kell fertőtleníteni.
- A szállító járművek sofőrjei lehetőleg ne szálljanak ki a telepen a kocsiból. Legyen a telepen kívül nekik étel, ital, árnyék vagy WC biztosítva, ahogy szükséges.
- A feltoló és taposó traktorokat más munkára ne fogjuk be, ne menjenek ki a telepről. A tolólapok/markolókanalak tiszták legyenek, le is fertőtleníthetjük őket nagy nyomású mosóval. A sofőröknek legyen telepi ruhája és csizmája, azt ne vigye ki a telepről, amíg a silózás tart.

Közlekedés a szállítójárművekkel a telepen tervezett útvonal mentén:

- Csökkenthetjük a kockázatot, ha kijelölt útvonalak mentén kell a szállítójárműveknek haladnia.

- A kijelölt útvonal legyen a lehető legtávolabb a tehenektől.
- Mérlegeljük, hogy a növendékeket kiengedjük-e a karámokba silózás idején, amikor száll a por és a zúzalék (ha a karám közel van a silóterekhez).

Lehet-e a szilázs és a szenázs kockázatos ragadós szájj- és körömfájás szempontjából? A depó belseje, ahol le van savanyodva: NEM. A takarófólián összegyűlt por, föld azonban lehet fertőző.

- **A ragadós szájj- és körömfájás vírusa 6,5 pH alatt elpusztul.** Tehát a gyors (2-5 nap) és intenzív erjedés (átlagos pH: 3,7-4,3) a rozs és a fűfélék esetében a vírust hatástalanítja. A lucerna erjedése lassabb. A kritikus kémhatás eléréséhez szükséges idő akár 10-14 nap is lehet (silózási adalékanyag nélkül). De még ebben az esetben is elérjük a 4,5-5,0 pH-t 40% alatti szárazanyag-tartalom esetében. Ez pedig már elegendő a vírus elpusztításához. Az időfaktor azonban fontos, használjunk silózási adalékot a gyors savanyodáshoz.
- **A silótető, az oldalfalak állapota, a fólián lévő szennyeződés azonban kritikus szempont.** Idén jól kell taposni, hogy savanyodjon a szilázs minden porcikája! Le is lehet savazni a tetőt, vigyázva a dolgozóra (tüdőkárosító lehet a savgőz)!

Érdemes-e savakat alkalmazni silózáskor? Az erjedés szempontjából nem, de a zöld növény ragályterjesztő képességét (ha van) megakadályozhatja.

- A 3-4 liter/tonna dózisú hangyasav vagy hangyasav-propionsav keverékek nagyon gyors pH-csökkenést eredményeznek már kinn a szánóföldön a zúzalékban (pH 4,2-4,6), ha betakarításkor a járvaszecskázóra szerelt adagolórendszerrel használjuk. Ezért a fonnyasztott zúzalékban a vírus szempontjából valóban kockázatsökkentő tényező. A kocsiról leszóródó zúzalék feltehetően így már nem veszélyes. Az erjedés egyébként nem zárul le, mert a savtűrő tejsavtermelő baktériumok tovább fogják savanyítani az alapanyagot a silódepóban.

- A vizesebb alapanyag több savval erjed, alacsonyabb kémhatást ér el, mint a szárazabb. Ezért érdemes azon alapanyagokat savazni, ahol a szárazanyag-tartalom meghaladja a 40%-ot. Kicsi az esélye, hogy ránk száradjon a rozs áprilisban, de a lucerna esetében már könnyebben előfordulhat.
- Van-e káros hatása a savval való kezelésnek? A savak túlادagolása, különösen nagy mennyiségben etetendő tömegtakarmányok esetében étvágycsökkentő hatású lehet. A tudományos eredmények szerint a 3-4 liter/tonna dózis hatékony és egyben megfelelő az etethetőség szempontjából 15-20 kg/nap/tehen mennyiséget meghaladó tömegtakarmányok esetében (27-38% szárazanyag-tartalom mellett). A 6 liter/tonna dózis esetében azonban az a tapasztalat, hogy kialakulhat takarmány-visszautasítás, tehát étvágycsökkentő hatás nedves kukorica esetében, amit csak 5-8 kg/nap/tehen mennyiségben etetünk! Azt javasoljuk, hogy a savas kezelést ne kombinálják biológiai adalékanyaggal!

Lehet-e a TMR és a PMR kockázatos a ragadós szájj- és körömfájás szempontjából? Nincs egyértelmű válasz.

A szilázsok a TMR és a PMR kémhatását a savas irányba tolják el. A keveréskor hozzáadott propionsav segíthet a védekezésben, hogy gyorsabb legyen a hatás. Laborunkban a (nem kezelt) TMR kémhatása átlagosan 4,74 pH volt az elmúlt években (maximum 5,5; mintaszám: 11 203; relatív szórás: 5%). Ezért nagy valószínűséggel már a keverés alatt kialakul egy olyan kémhatás, ami a vírusokat pusztítja és elegendő hatékonyságú. A traktor kerekéről lehulló sár, az etetőútra befolyó sáros esővíz, a fedetlen jászolban/etetőúton a por azonban újrafertőzheti a TMR-t és a PMR-t is. Ez ellen csak a telepi higiéniai tudunk védekezni, és előnyben vannak a korszerű istállók fedett belső etetőútjai.

Ezzel zárom soraimat. Az időjárást, a szélereősséget és a széljárást nem tudjuk befolyásolni, de a fertőtlenítés és a korlátozások betartása már a mi felelősségünk. Fokozott járványügyi helyzetben vagyunk, legyünk elővigyázatosak a rozs betakarításakor is, mert a legnagyobb kockázatot a telepre behajtó járművek és a telepre belépő emberek jelentik!

